

OTWARTE SEMINARIA IETU

DLACZEGO SPRAWIEDLIWA TRANSFORMACJA SEKTORA WYDOBYWCZEGO JEST WAŻNYM ELEMENTEM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ŚLĄSKA?

Marta Anczewska, WWF Polska

Katowice, 28 lutego 2019

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

based on a decision of the German Bundestag

Sprawiedliwa Transformacja Górnego Śląska

Marta Anczewska

Czym jest sprawiedliwa transformacja?

- zmiany polegające na odchodzeniu od szkodliwych dla ludzkości i klimatu technologii i przemysłów. Po raz pierwszy został wymieniony w kanadyjskim biuletynie związkowym w kontekście górnictwa w roku 1998. Związkowcy postulowali już wtedy aby "*pogodzić wysiłki na rzecz godnych miejsc pracy i ochrony środowiska*"
- stosuje się go zawsze **w kontekście kosztów społecznych** – ochrony pracowników tych branż przemysłu, które w danym momencie podlegają procesowi transformacji
- w Polsce mówi się o sprawiedliwej transformacji w kontekście odchodzenia od węgla i zamykania zakładów przemysłowych z nim związanych

Kto się tym zajmuje?

Zagłębie Ruhry, Niemcy – planowa deindustrializacja

Czas restrukturyzacji – ok. 50 lat

Spadek zatrudnienia w przemyśle/górnictwie: 460 tys.

Składowe programu:

- Racjonalizacja wydobycia węgla
- Emerytury pomostowe
- Rezygnacja z podwyżek przez pracowników
- „Wolna zmiana” w zakładach
- Przesuwanie pracowników w ramach jednej spółki – ze zobowiązaniem podjęcia pracy nawet jeśli jest w innym regionie
- Centra Rozwoju Pracowników
- Zaangażowanie związków zawodowych na każdym etapie tworzenia strategii restrukturyzacji regionu
- Długofalowa wizja
- Dialog i współpraca

Efekty:

W wyniku działań restrukturyzacyjnych obecnie więcej osób znajduje zatrudnienie w sektorze dóbr i usług środowiskowych niż w przemyśle węglowym i stalowym.

Nikt nie został zwolniony bez ofert alternatywnego miejsca pracy lub emerytury pomostowej.

Ontario, Kanada – „zielone” miejsca pracy

Czas restrukturyzacji – ok. 30 lat

Początkowe bezrobocie - 40%

Składowe programu:

- Inicjatywa Rady Miasta Toronto *Better Buildings Partnership*
- Fundusz oferujący i zabezpieczający pożyczki na termomodernizację
- Wsparcie inicjatywy przez Związek Właścicieli i Zarządców budynków

Efekty:

45 tys nowych miejsc pracy

Zażegnany kryzys w branży

Toronto przyjęło standard zielonych budynków

Branża projektowa i architektoniczna zaczęła dostarczać nowe rozwiązania - bodziec ekonomiczny do innowacji

Nord-pas-de-Calais, Francja – pułapka specjalizacji przemysłowej

Czas restrukturyzacji – ok. 50 lat

Spadek zatrudnienia w przemyśle/górnictwie: 300 tys.

Składowe programu:

- Zmniejszenie zacofania w dziedzinie wykształcenia (szkolnictwo wyższe i zdolności badawcze) i środowiska życiowego mieszkańców
- Budowanie na korzystnym położeniu regionu (kanał La Manche, porty w Dunkierce i Calais)
- Duże wsparcie funduszy europejskich
- Celowe ulokowanie przemysłu samochodowego w regionie w latach 70tych
- Zwiększenie atrakcyjności regionu (Muzeum Luwru w Lens), TGV, EURALILLE
- Regionalna strategia innowacji
- Regulacje służące ochronie środowiska– przede wszystkim powietrza

Efekty:

Silny sektor usługowy, przedsiębiorstwa technologiczne i centrum akademickie

NPDC jest **czwartym regionem przemysłowym kraju**. Posiada istotny udział w krajowym zatrudnieniu w przemyśle: tekstylnym (20,8%), samochodowym (11,6%) i produktów mineralnych (10,5%), ale w gospodarce regionu dominują małe i średnie przedsiębiorstwa, które w swojej działalności nie wykorzystują wysokich technologii

Mocna polityka nakierowana na gospodarkę wiedzy

Wnioski

- potrzeba silnej polityki publicznej i programów
- wsparcie socjalne dla pracowników w trakcie całego okresu przejściowego
- lokalne narzędzia rozwoju ekonomicznego dla społeczności
- realistyczne programy szkolenia / przekwalifikowania, które prowadzą do godnej pracy
- dzielenie się wiedzą - przyjęcie najlepszych praktyk z innych obszarów
- badania i rozwój są konieczne w celu zapewnienia wsparcia w zmianie technologicznej
- sprawiedliwa transformacja to długoterminowe zobowiązanie ze strony całego społeczeństwa

Polityka Klimatyczna i Zrównoważonego Rozwoju

COP24

- „Śląska deklaracja o solidarnej i sprawiedliwej transformacji” przyjęta przez 45 państw
- Ponad 25 paneli eksperckich dotyczących sprawiedliwej transformacji
- Silna obecność międzynarodowych związków zawodowych: ETUC, ITUC, Just Transition Centre
- Wymiana doświadczeń między państwami

Dlaczego się tym zajmujemy?

Supported by:

Europejska Inicjatywa Ochrony Klimatu (EUKI)

based on a decision of the German Bundestag

Założenie: sprawiedliwa transformacja jako komponent skutecznej polityki klimatycznej

Regiony, w których działamy:

Polska

Województwo
Śląskie

Grecja

Zachodnia
Macedonia
(Kozani)

Niemcy

Zagłębie Ruhry

Bułgaria

Bobov Dol

Stara Zagora

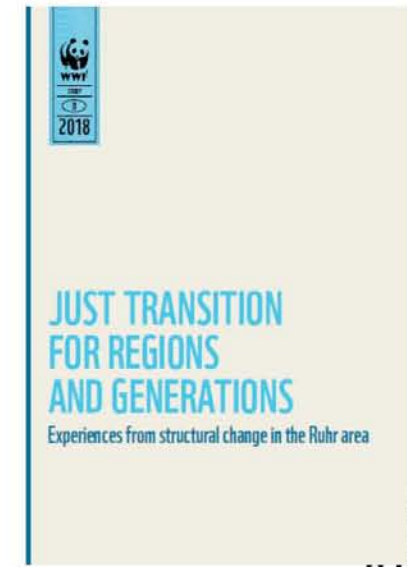
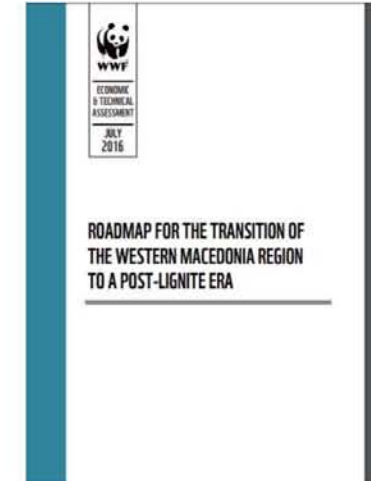
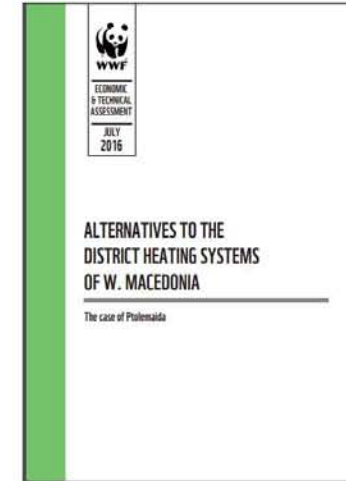
Nasz cel

Wprowadzenie założeń sprawiedliwej transformacji w życie poprzez

- wsparcie Górnego Śląska w zdefiniowaniu wizji i zdobywaniu budżetu
- wzmocnienie wymiany doświadczeń w celu wypracowania skutecznych praktyk
- uniknięcie kosztów społecznych procesu – promocja sprawiedliwej transformacji

Nasze analizy

- Grecja: raport + rekomendacje dla Zachodniej Macedonii (2016)
- Polska: „*Od restrukturyzacji do trwałego rozwoju. Przypadek Górnego Śląska.*” (2018)
- Niemcy: „*JUST TRANSITION FOR REGIONS AND GENERATIONS. Experiences from structural change in the Ruhr area*” (2019)

PL
2018

Od restrukturyzacji do trwałego rozwoju

Przypadek Górnego Śląska

Maciej Bukowski
Aleksander Śniegocki
Zofia Wetmańska

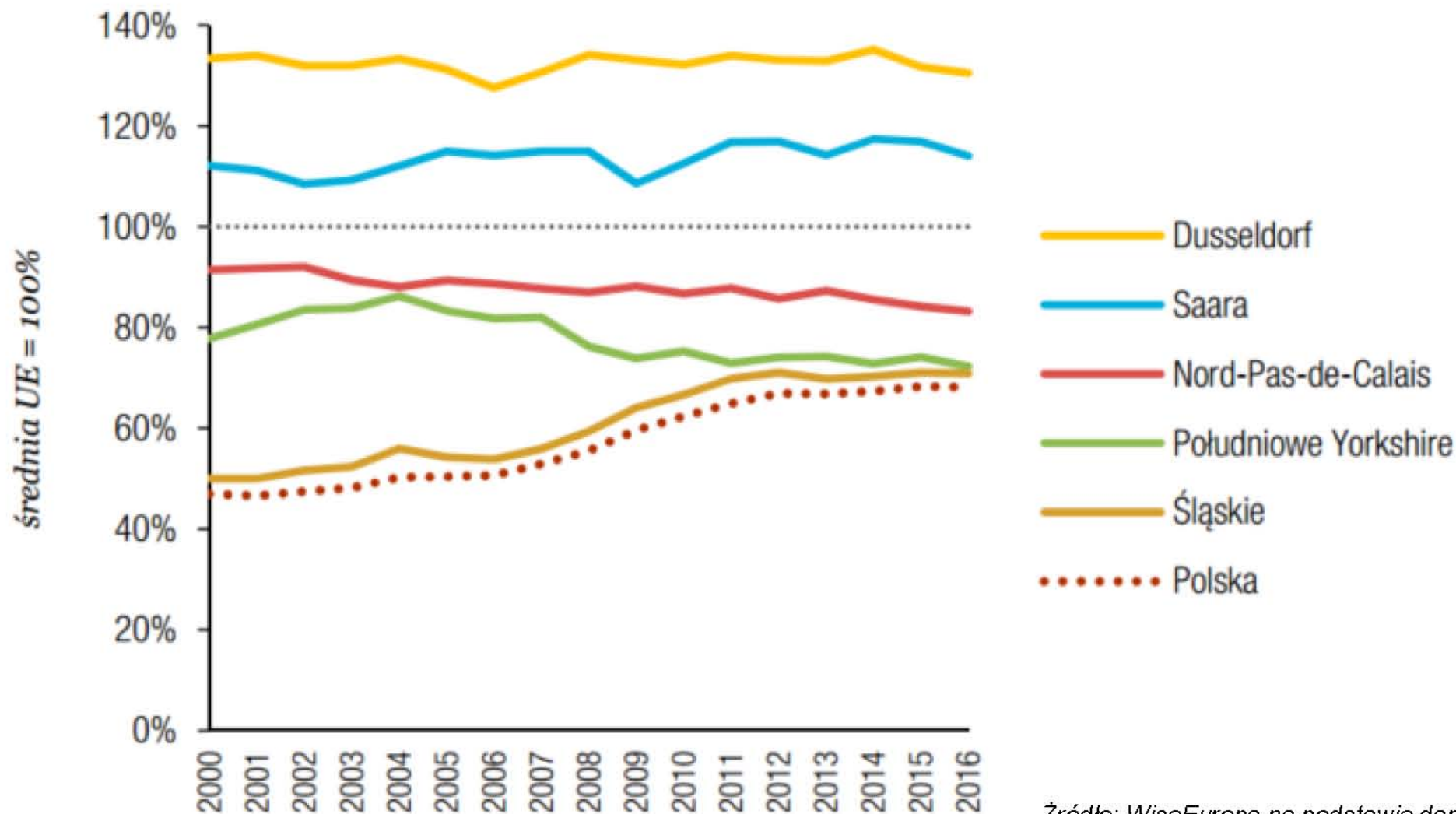

CEL

- Województwo śląskie w kolejnych dekadach osiąga poziom rozwoju zbliżony do zamożnych państw Europy Zachodniej
- Pokazanie ścieżek rozwoju i rekomendacji dla polityki regionalnej

Wyzwanie ekonomiczne

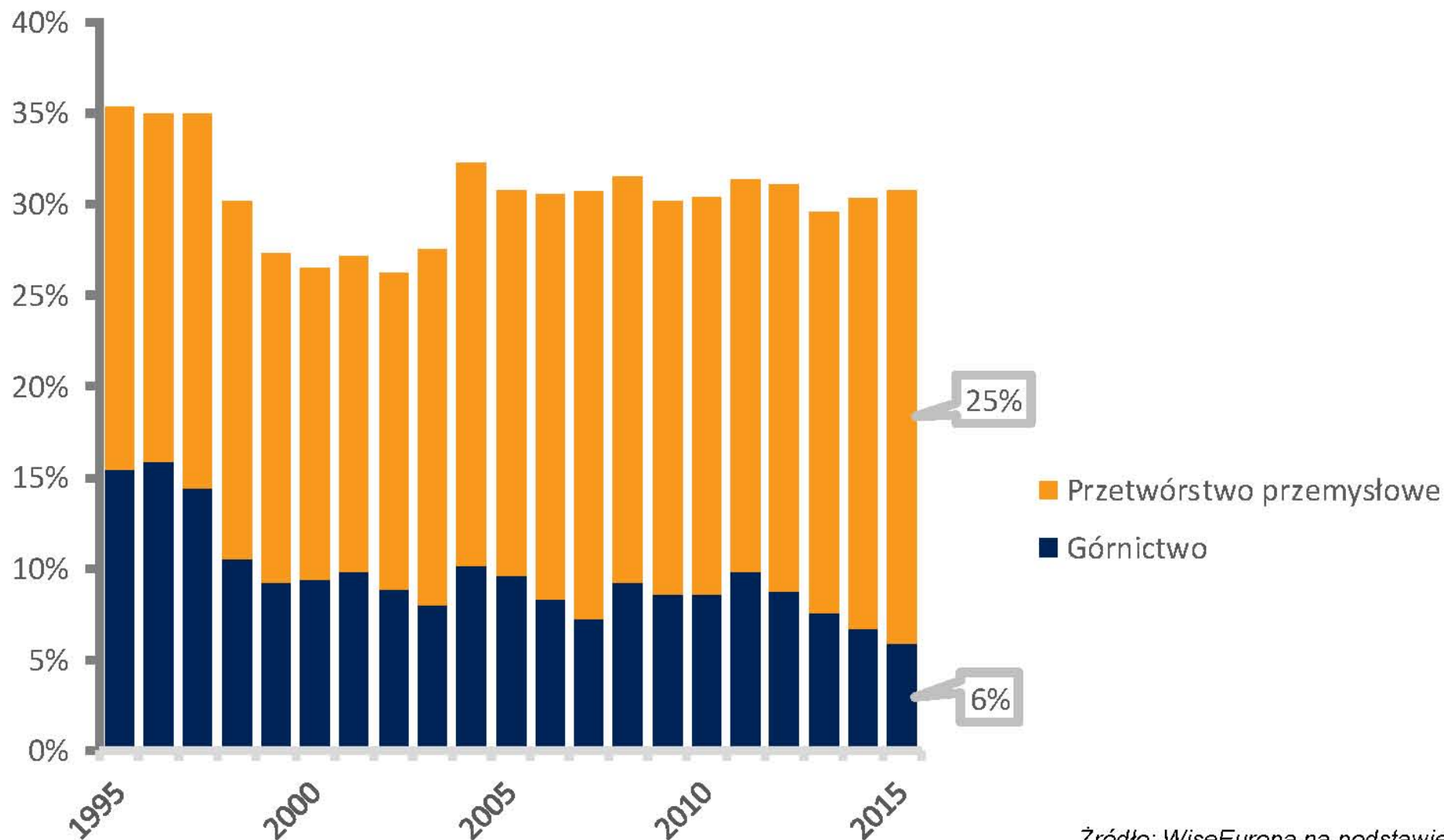
PKB per capita w wybranych europejskich regionach jako % średniej UE, 2000-2016

Zródło: WiseEuropa na podstawie danych Eurostat

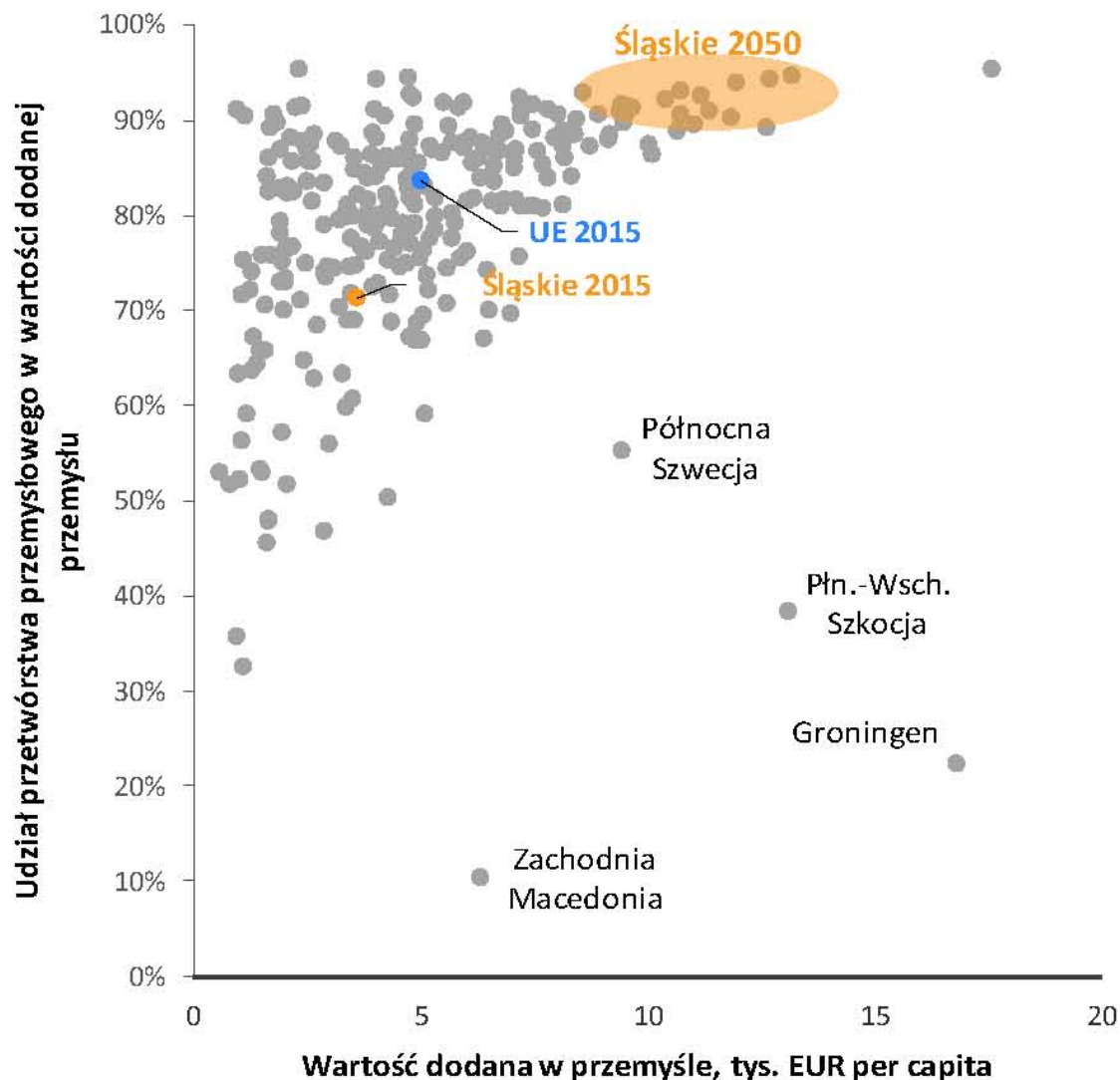
Udział górnictwa oraz przetwórstwa przemysłowego w wartości dodanej brutto w województwie śląskim

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych GUS

Znaczenie przetwórstwa przemysłowego dla uprzemysłowienia europejskich regionów

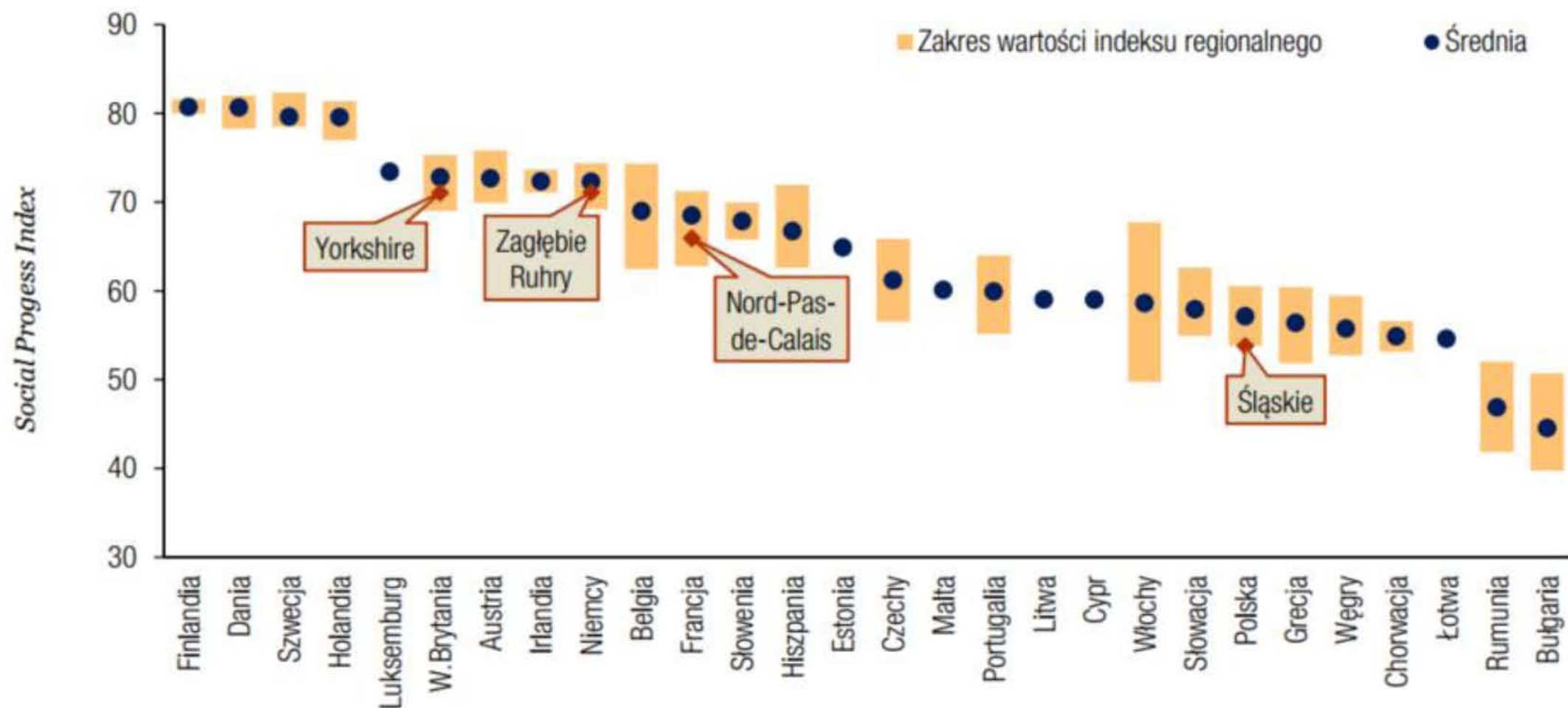
- Osiągnięcie wysokiego poziomu PKB wymaga kilkukrotnego wzrostu wartości dodanej w przemyśle – dalsza industrializacja jest niezbędna
- Wysoka wartość dodana w przemyśle jest osiągana przez rozwój przetwórstwa przemysłowego, a nie górnictwa oraz energetyki

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych Eurostat

Wyzwanie poprawy jakości życia

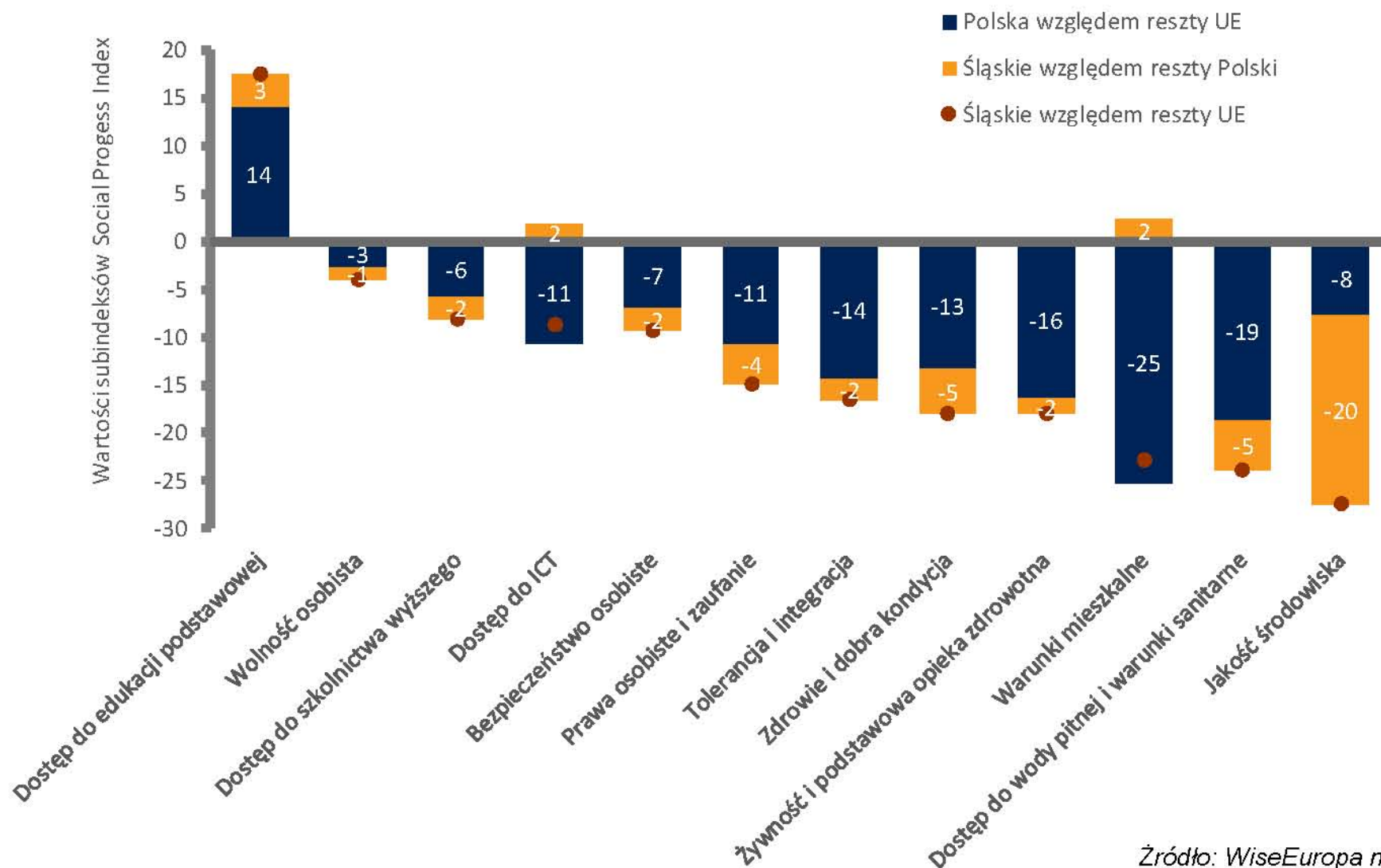
Regionalne wartości Social Progress Index (SPI) w państwach UE w 2016 r.

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych DG REGIO

Wartości subindeksów SPI: woj. śląskie względem reszty Polski oraz UE

← Jakość środowiska – ostatnie miejsce w UE

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych DG REGIO

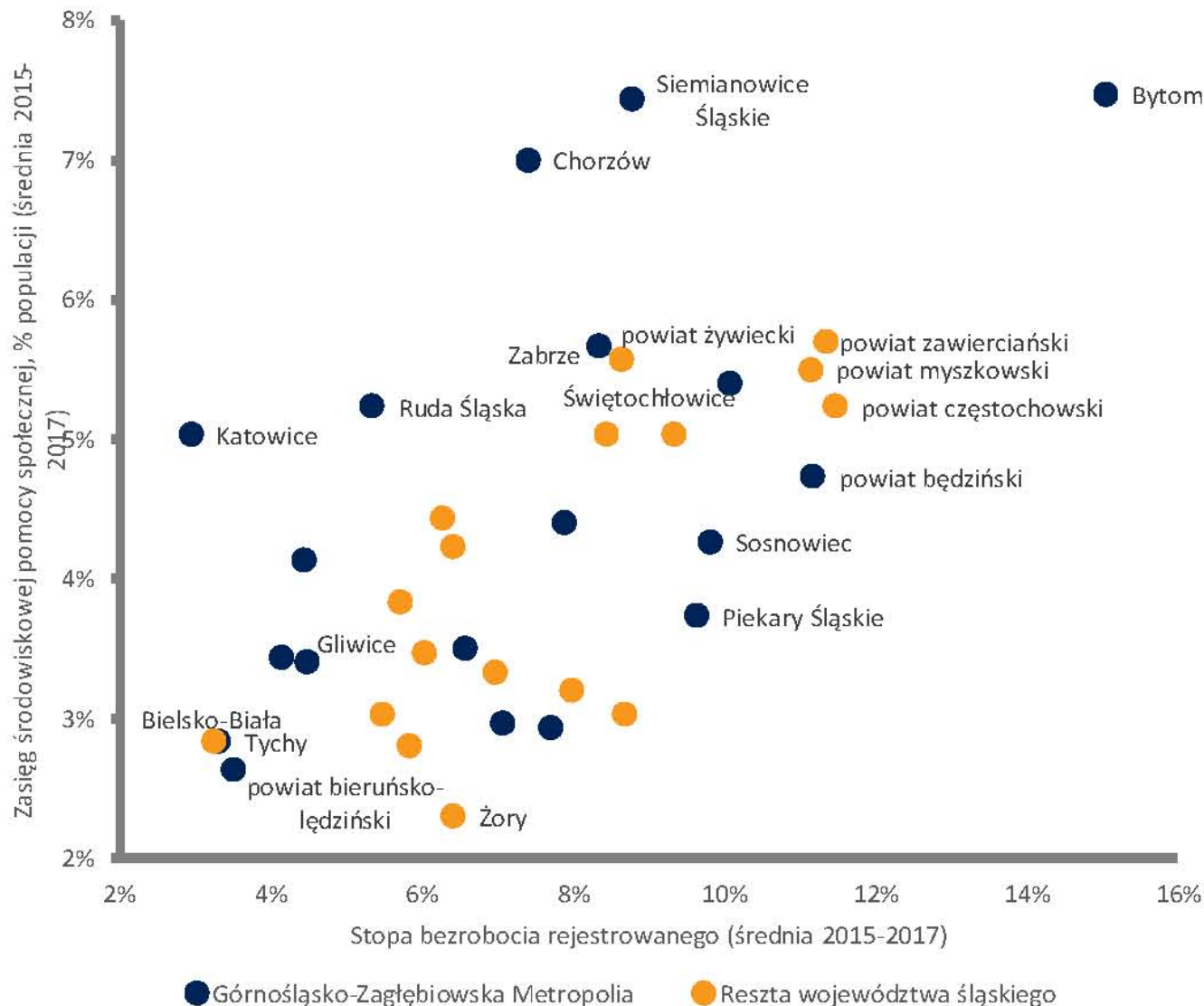
50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie w 2016 r. leżało w jedynie czterech krajach: Bułgarii, Polsce, Czechach i we Włoszech

36 z nich leżało w Polsce

13 z nich leżało w obrębie województwa śląskiego

Do najbardziej zanieczyszczonych miast w regionie należały: Żywiec (4. miejsce w rankingu), Rybnik (5.) i Pszczyna (6.)

Zróżnicowanie poziomu bezrobocia oraz zasięgu pomocy społecznej w województwie śląskim, 2015-2017

➤ **Wysokie zróżnicowanie problemów społeczno-gospodarczych wewnątrz regionu**

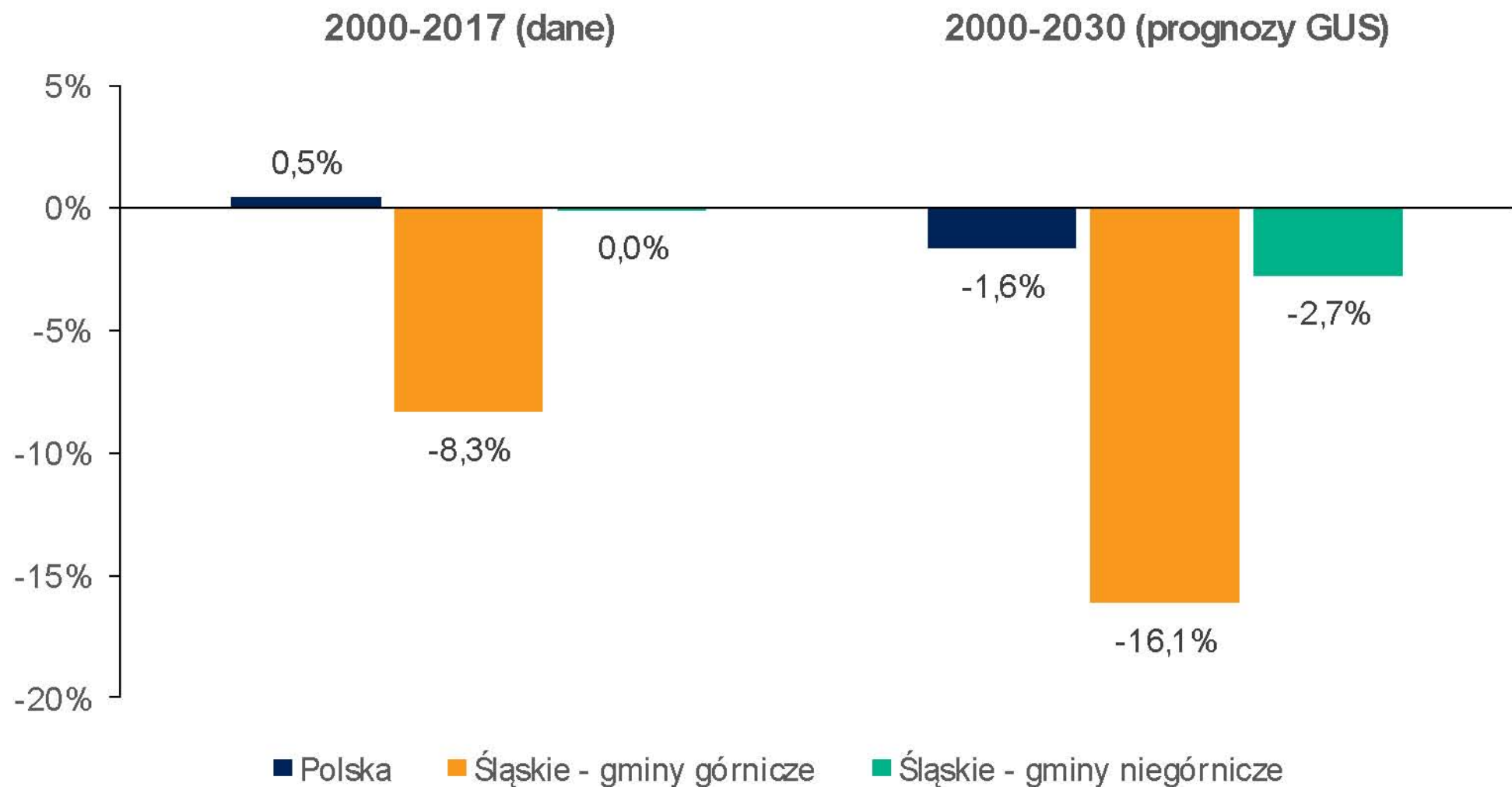
➤ **Problematiczne obszary – nie tylko tereny przemysłowe**

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych BDL GUS

Wyzwanie demograficzne

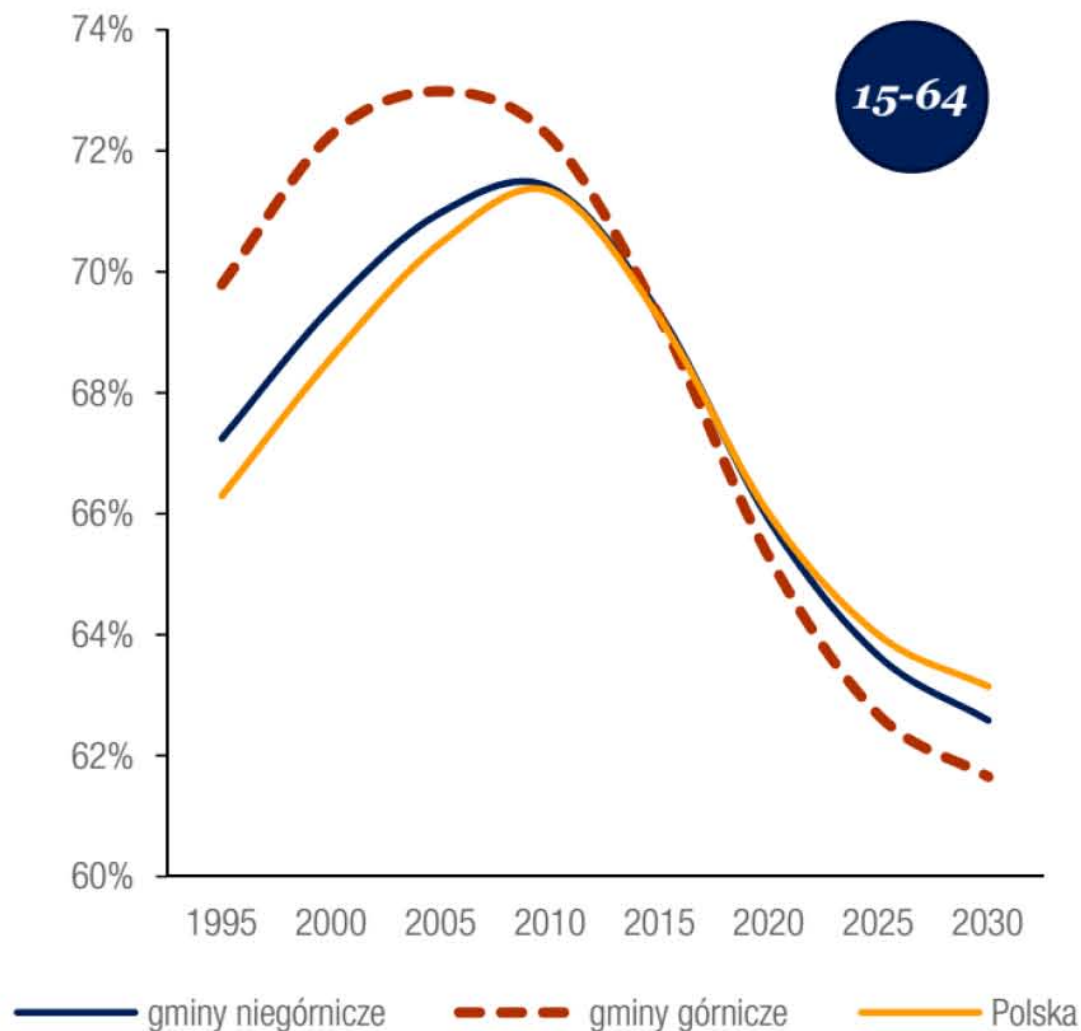
Zmiana całkowitej liczby ludności w latach 2000-2030 (%)

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych GUS

Udział ludności w wieku produkcyjnym w całkowitej ludności w okresie 1995-2030 w Polsce i w woj. śląskim

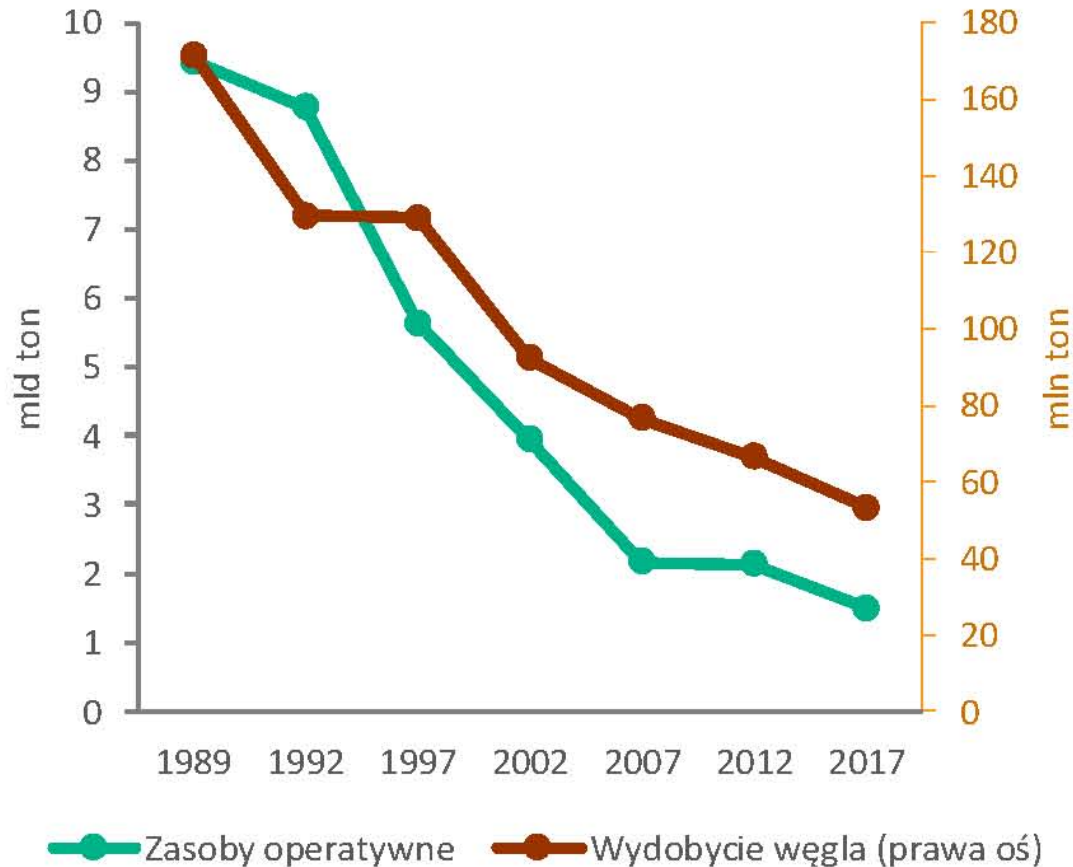
➤ Migracje mogą zahamować niekorzystny trend

Źródło: WiseEuropa na podstawie danych GUS

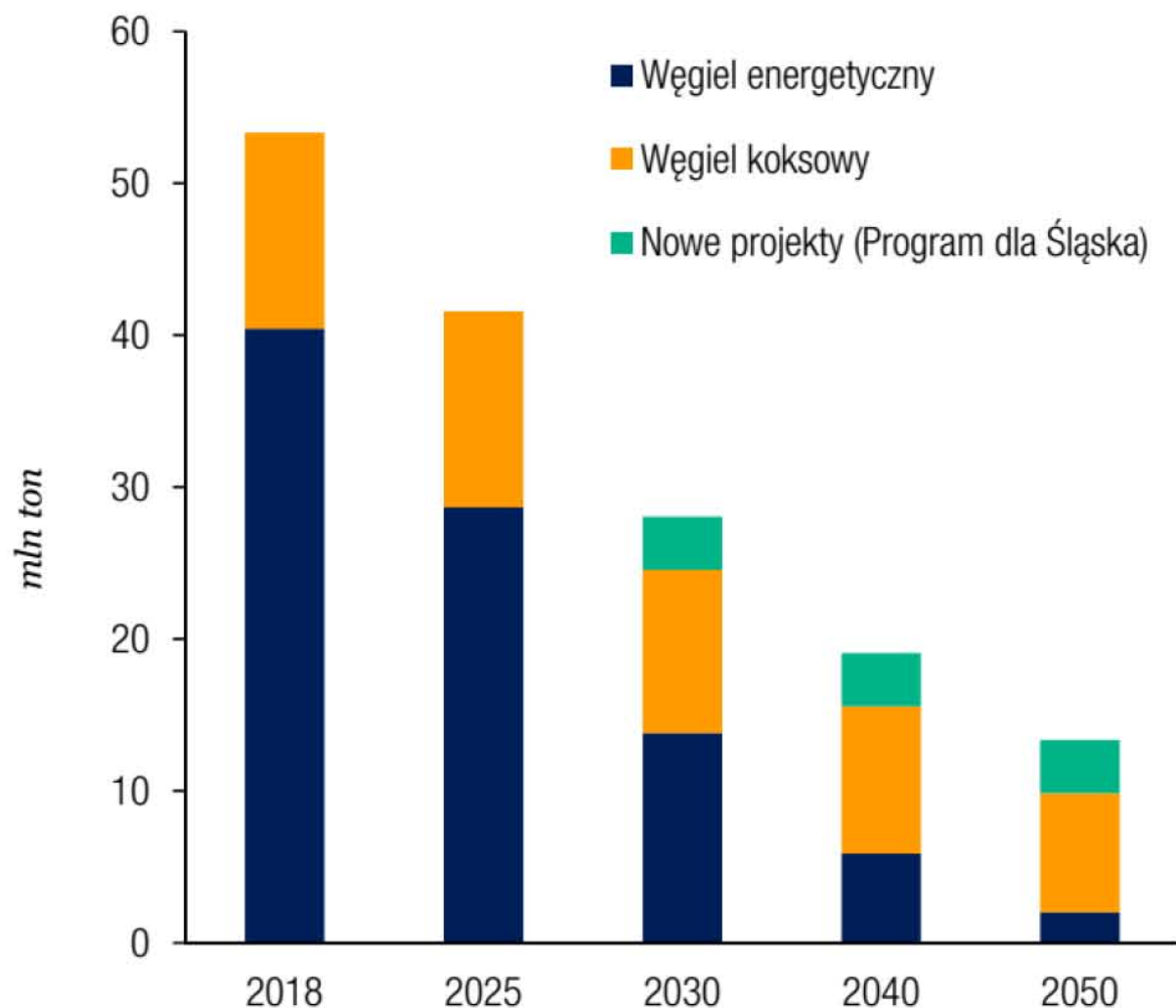
Górnictwo – nieuchronne zmiany

Operatywne zasoby węgla kamiennego i wydobywanie w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym

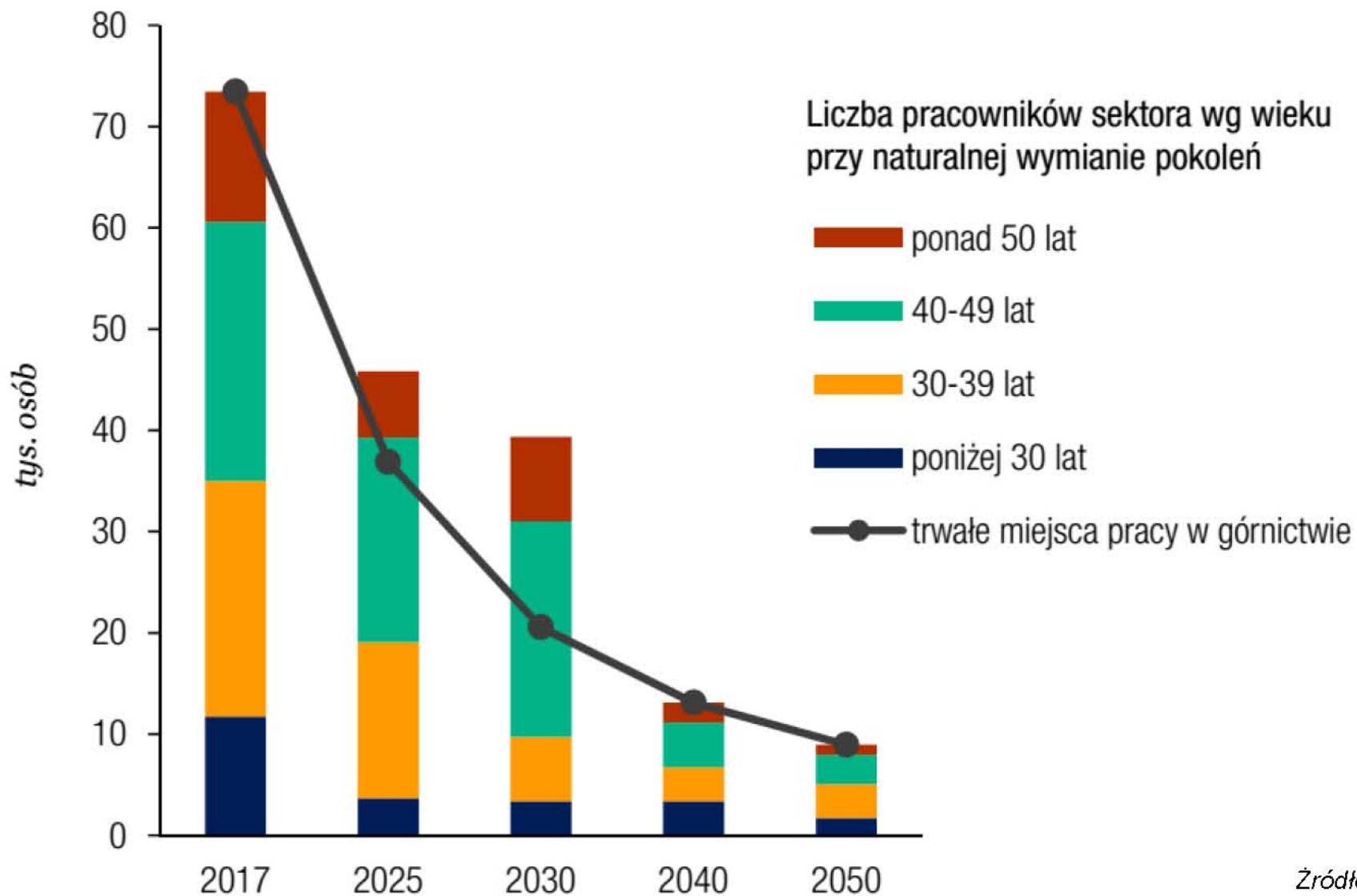
➤ **Zasobne złoża nie gwarantują opłacalności wydobywania**

Wydobycie węgla kamiennego w województwie śląskim, prognoza 2018-2050

- **Rozwój regionu → wzrost płac w innych sektorach → rosnąca presja płacowa w górnictwie → zmierzch branży**
- **Nowe kopalnie nie odwracają trendu**
- **Stymulowanie popytu (np. „czyste technologie węglowe”) nie rozwiązuje problemu podaży surowca**

Zatrudnienie w górnictwie w województwie śląskim, prognoza 2017-2050

Zródło: prognozy własne WiseEuropa

Rekomendacje

Długoterminowa
wizja przemian
energetycznych

Działania
przekrojowe

Finansowanie
modernizacji

Akceptacja schyłku górnictwa i zarządzanie zmianami

Nowe podejście do zatrudnionych w górnictwie

Modernizacja infrastruktury paliwowo-energetycznej

Długoterminowa
wizja przemian
energetycznych

Działania
przekrojowe

Finansowanie
modernizacji

Kompleksowa rewitalizacja

Transport publiczny

Dywersyfikacja bazy przemysłowo-naukowej

Długoterminowa
wizja przemian
energetycznych

Działania
przekrojowe

Finansowanie
modernizacji

Stabilne regulacje dla inwestycji prywatnych

Ogólnokrajowe programy wsparcia
niskoemisyjnych inwestycji

Dedykowane wsparcie dla regionów górniczych
ze środków unijnych

Zapraszam na film 😊

